

[Sandra Bartolović](#)

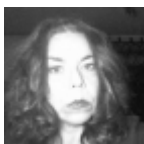
Sub, 03/07/2021 - 10:36

- 0
- 0
- 0

[Arhiva +](#)

-
-
-

[Sandra Bartolović](#)

Sub, 03/07/2021 - 10:36

-

[Banija – Oči države desetljećima širom zatvorene](#)

„Banija, ti ni pjesmu svoju nemaš“, pjesma Miroslava Rusa, iako ranije skladana, objavljena tek nakon razornog petrinjskog, na ilustrativnoj razini zorno je svjedočanstvo višedesetljetnog zapuštanja, ignoriranja, zanemarivanja, zaborava nekada jakog i moćnog industrijskog kraja. Malo koji kraj ili regija u Hrvatskoj

nije višestruko opjevan, malo gdje lokalni umjetnici nisu svoj izričaj usmjerili u počast svom kraju. U Baniji, eto, nisu, što može govoriti i o ravnodušnosti kojom je prihvaćena „presuda“ na propadanje i nebrigu središnje države za područje s potencijalom za pristojan, ugodan i lijep život tamošnjeg stanovništva, kojim su nekada dominirale metalurška, naftna, kemijska, prehrambena, mlinarska, pekarska, mesna, drvna industrija, a od velikog je značaja bila i sisačka luka.

„Banija je dno tišine / moje male domovine / srce toplo koje spava / u šumama zaborava. / Nikog nema da je budi / u njoj je i vrijeme stalo / Banija je kao oko / koje nije zaplakalo“, prilično točno kazivaju stihovi o regiji za koju je država pokazala interes tek nakon što ju je potres temeljito rasturio. Devastirajuće podrhtavanje tla na samom koncu prošle godine trenutačno je pokrenulo humanitarne konvoje građana, što organizirane, što ad hoc, individualne inicijative kako bi se priskočilo u prvu pomoć postradalom stanovništvu, a brzo je, koji tjedan potom, uskočila i uspavana država osnivanjem povjerenstva sa zadaćom obnove razrušenih objekata, kojih je oko 40 tisuća, ali i izradom programa društvene i gospodarske revitalizacije.

Program je, uz vodstvo profesora sa zagrebačkog Ekonomskog fakulteta Vladimira Čavraka, ubrzo napisan, s nizom konkretnih mjera za ožvljavanje čitavog kraja, no, već tri mjeseca skuplja prašinu u nekoj ladici u Banskim dvorima bez nagovještaja da bi u skoro vrijeme mogao ugledati svjetlo dana. Nema tjedna da se Vladini predstavnici, praćeni hordama kamera i mikrofona, ne pojave u nekom od najviše stradalih područja Sisačko-moslavačke županije i svojom nazočnošću ne „uveličaju“ rušenje nekog od objekata, postavljanje montažnih kućica, stambenih kontejnera ili podjelu mobilnih klima-uređaja.

I sve je to uvertira za obnovu ili izgradnju stradalih i srušenih stambenih i poslovnih objekata, za što će vjerojatno trebati koja godina. Međutim, u zraku cijelo vrijeme visi zlosutno pitanje kojemu za sada nema odgovora – a tko će i kako živjeti u tim obnovljenim ili novim kućama i stanovima.

Statistike govore da je Sisačko-moslavačka županija vodeća u depopulaciji i gubitku stanovništva. Ono je uglavnom staračko, često u samačkim kućanstvima, osiromašeno i ruralno. Nezaposlenost u toj županiji među najvećima je u državi i iznosila je za prošlu godinu, prema Državnom zavodu za statistiku, gotovo 19 posto, a i prva je to županija u kojoj je broj umirovljenika „preskočio“ broj zaposlenih. Podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje navode da je krajem ožujka ove godine bilo 42 tisuće osiguranika, odnosno, radnika i 44,43 tisuće umirovljenika što znači da na jednog umirovljenika dolazi 0,95 onih koji plaćaju mirovinsko osiguranje. To sustav čini dugoročno neodrživim, a mirovine niskima.

Sisačka županija prvakinja je i u padu BDP-a, a prema Karti siromaštva Svjetske banke iz 2016. godine, Sisačko-moslavačka, uz Vukovarsko-srijemsku županiju, najugroženije su regije u Hrvatskoj. Riječ je o višenacionalnoj zajednici, još uvijek s teretom ratnih događanja i dominantno ruralnim sredinama. Sisačko-moslavačka bilježi jedan od najvećih udjela stanovništva s rizikom od siromaštva – starijih od 65 godina, kojih je 19,53 posto. Velik je udio građana bez škole – 2,99 posto, dok je hrvatski prosjek 1,71 posto. U Hrvatskoj je 16,38 posto visokoobrazovanih, dok ih u toj županiji ima 10,47 posto

Ne čudi stoga da tamošnje mlado, radno sposobno stanovništvo svoju perspektivniju budućnost pokušava naći u ekonomski potentnijim sredinama, bilo u Hrvatskoj, bilo izvan njezinih granica.

I pučka pravobraniteljica je još u Izvješću za 2017. godinu upozorila na problem nejednakog regionalnog razvoja, posebno u ruralnim područjima. „Prema projekcijama kretanja broja stanovnika do 2051. godine, pet županija - Karlovačka, Šibensko-kninska, Požeško-slavonska, Ličko-senjska i Sisačko-moslavačka - zabilježit će pad broja stanovnika od 40 do 60 posto. Ako se dosadašnji demografski trendovi nastave, broj mladih, od 0 do 14 godina, smanjit će se u svim županijama, a u Sisačko-moslavačkoj županiji čak do 75,6 posto“, alarmantna su predviđanja pučke pravobraniteljice.

Tamošnji živalj većinom i potpada pod neku od ranjivih i depriviranih skupina, bilo da je riječ o siromaštvu, nezaposlenosti, niskom standardu, energetsom siromaštvu, povratnicima i raseljenim osobama, imigrantima, ruralnom stanovništvu, diskriminaciji na osnovi etničke pripadnosti, čemu su najviše bile izložene srpska i romska manjina, ali i društvene isključenosti kako mladih, tako i starijih osoba.

I dok je država desetljećima uglavnom držala oči širom zatvorene kada je riječ o brojnim problemima Banije, pučka pravobraniteljica je neumorno, iz godine u godinu, ispisivala stranice i stranice problema i životnih situacija s kojima se suočava tamošnje stanovništvo, kao i preporuke za njihovo rješavanje. Uglavnom se to svodilo na ponavljanje istih problema iz izvještaja u izvještaj, na koje su se nadležni, unatoč preporukama pravobraniteljice, oglušili. Godinama navodi probleme s kojima se susreću građani nekoliko županija, među kojima je Sisačko-moslavačka nerijetko vodeća, a riječ je o velikom siromaštvu, stambenom zbrinjavanju, nedostupnosti struje, zdravstvenih usluga, javnog prijevoza, problemima povratnika, diskriminaciji temeljem rase i etničke pripadnosti, posebno kada je riječ o srpskoj i romskoj manjini.

Tako, primjerice, u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2019. godinu u poglavlju Stanovanje, energetska siromaštvo i vodne usluge navodi se: „Kako izgleda život u energetska siromaštvu i koliko je dostupnost energije nužna za osiguranje zdravstveno i društveno prihvatljivih uvjeta stanovanja, najviše svjedočimo na terenu te prateći građanske inicijative i medije. Život uz svijeće i/ili grijanje na štednjak kojeg su darovali volonteri, realnost je u udaljenim selima Like ili Banovine, ali i nekih gradskih obitelji, jer osim fizičke nedostupnosti mreža i priključaka, takve situacije nastaju zbog prihodovnog siromaštva i loših uvjeta stanovanja“.

Da država ne mari osobito za nerazvijena područja, upozorava se i u prošlogodišnjem izvješću. „Hrvatska, kao i mnoge članice EU, nema definiciju energetska siromaštva, a nije ispunjena ni naša preporuka o proširenju kriterija za stjecanje statusa ugroženog kupca energije uvođenjem tog prava i za plin i toplinsku energiju, iako je bilo takvih najava. Same potpore, iako dobrodošle, nisu rješenje jer adresiraju posljedicu, a ne problem, pa sustavno treba raditi na podizanju energetske učinkovitosti objekata. Pojedinačni slučajevi ekstremnog energetska siromaštva, mahom starijeg stanovništva ruralnih područja, i dalje se najčešće rješavaju solidarnim akcijama građana i OCD-a, pa je tako šest kućanstava uz pomoć Zelene akcije i inicijative Ljudi za ljude na području Sisačko-moslavačke županije dobilo solarne sustave. Ovakve su akcije pokazatelj i dubokog nepovjerenja u institucije, no, kada su medijski popraćene dovode od osvještavanja problema u široj javnosti“, navodi pravobraniteljica neke od primjera u svom iscrpnom štivu koje očito ne čitaju oni kojima je namijenjeno.

Kroz godine upozorava na stambene probleme, pristup struji, vodi, zdravstvenim uslugama, nedostatnom javnom prijevozu, neadekvatnoj skrbi o umirovljenicima i starijim osobama, pogotovo u zabačenim ruralnim područjima, otežanom pristupu besplatnoj pravnoj pomoći, ali i diskriminaciji temeljem rase, etničke pripadnosti, boje kože i nacionalnog podrijetla, koja ponajviše pogađa Srbe i Rome. Minimalnih pomaka temeljem preporuka Ureda pučke pravobraniteljice ipak ima, ali daleko su od toga da bi se smatrali dostatnim i zadovoljavajućim kako bi podignuli kvalitetu života tamošnjeg stanovništva.

Može li se za Baniju reći da se u svakom zlu nađe i nešto dobra pa da je devastirajući potres potkraj prošle godine napokon skrenuo pažnju države i na taj zapušteni kraj? Za sada se glavnina aktivnosti i pomoći odnosi na nesebičan doprinos građanskih udruga i ad hoc inicijativa koje neumorno na terenu pomažu lokalnom stanovništvu.

Premijer Andrej Plenković prije nešto manje od mjesec dana ambiciozno je, uz obnovu od potresa, obećao i revitalizaciju Banije kako bi i tamošnji građani imali jednake šanse u gospodarskom, socijalnom, obrazovnom i razvojnom pogledu te kvaliteti života kao i ostali stanovnici Hrvatske. „Da bismo potpuno revitalizirali Banovinu moramo raditi i na demografskoj obnovi, gdje očekujemo nove iskorake. Za iduće desetljeće osigurali smo i 25 milijardi eura, dosad najviše sredstava iz europskih fondova“, najavio je premijer.

Najavu, dakle, imamo, ali što se Banije tiče, kredita i na lijepe oči više nema. Vjerovat ćemo tek kada vidimo.

Tekst je financiran sredstvima Agencije za elektroničke medije u okviru javnog natječaja za poticanje kvalitetnog novinarstva. Dozvoljeno prenošenje uz objavu izvora i imena autorice

Za obnovu stradalih objekata vjerojatno će trebati koja godina. Međutim, u zraku cijelo vrijeme visi zlosutno pitanje – a tko će i kako živjeti u tim obnovljenim ili novim kućama i stanovima? Nezaposlenost u Sisačko-moslavačkoj županiji je 19 posto, što je među najvećima u državi, a broj umirovljenika veći je od broja radnika

Foto: HINA/ Daniel KASAP

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra **GDJE?** www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst "[Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom](#)" objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm financijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

Agencija za elektroničke medije
Agency for Electronic Media

